JAARGANG 20 NUMMER 28

BULLETIN WIJNANDSRADE

UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADE

Bij de voorpagina:

Het negenentwintigste Antiek- en Folklorefestival stond in het teken van 'het Spook van kasteel Wijnandsrade'; een speels toneelstuk over de geschiedenis van Wijnandsrade en zijn kasteel. De integrale tekst van deze openluchtvoorstelling, die werd verzorgd door toneelvereniging 'Kunst na Arbeid' uit Nuth, treft u in dit Bulletin aan.

BULLETIN WIJNANDSRADE

Uitgave van de Heemkundevereniging
Vrienden van Wijnandsrade

Jaargang 20, nummer 28 (winter 2001)

Redactie
* Wiel Oehlen
* Jack Jetten
* Eppo Brongers

Fotografie
* Jan Jansen, tenzij anders vermeld.

Redactie-adressen:
* Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade
  (tevens het secretariaatsadres van de Heemkundevereniging)
* Rhodestraat 14, 6363 AZ Wijnandsrade

****

INHOUDSOPGAVE

* Inhoudsopgave 1345
* Redactioneel 1346
* In memoriam Ron Kösters 1348
* De Brikkebèkkesj (het werk 'aan de brikke') 1349
* Religieus landschapsmonument 1357
* Document uit Belgisch Wijnandsrade 1360
* Oorlogsdocumenten uit Wijnandsrade 1367
* Opstelwedstrijd 1371
* Uit de oude doos 1375
* Het spook van kasteel Wijnandsrade 1377
* Boekbesprekingen 1393
  - Geschiedenis van het Kasteel Wijnandsrade (Tweede herziene en aangevulde druk)
  - Beelden van Nuth (Tweede, herziene druk van de kunstcatalogus van de gemeente Nuth)
* Gedicht 1396

Redactioneel

Voor u ligt Bulletin nummer 28, gevuld met een gevarieerd aanbod aan wetenswaardigheden over Wijnandsrade. Te doen gebruikelijk voeren wij u (ver) terug in de tijd en staan wij stil bij meer actuele thema's.
Deel 2 van het artikel over het archeologisch bodemonderzoek in de velden rondom Swier schuift – wegens plaatsgebrek – door naar het volgende Bulletin.

In verband met zijn drukke werkzaamheden heeft Jack Jetten, mede-oprichter van onze Heemkundevereniging, zijn functie van 1ste secretaris overgedragen aan Wiel Oehlen.
Als 2de secretaris en redactielid van dit Bulletin zal Jack zich ook in de toekomst actief blijven inzetten voor onze Heemkundevereniging.

Om alvast te noteren: onze volgende Algemene Ledenvergadering vindt plaats op **14 januari 2002** (vanaf 19.30 uur). Na de vergadering ruimen wij te doen gebruikelijk plaats in voor een interessante presentatie.
Wij hopen u tijdens deze bijeenkomst in het Infocentrum van kasteel Wijnandsrade te ontmoeten. U ontvangt hiervoor nog een aparte uitnodiging.

Op 22 december 1981 werd de Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade – toen nog als een Stichting – opgericht. In december bestaan wij dus 20 jaar. Begin 2002 staan wij daar publiekelijk bij stil en laten wij onder andere met een tentoonstelling en de presentatie van een heemkundig boekwerk zien hoe springlevend wij zijn.
Om alvast te noteren: **op zaterdag 16 maart** (13.00 uur – 20.00 uur) **en de zondagen 17 en 24 maart** (11.00 uur – 18.00 uur) organiseren wij in het Infocentrum van kasteel Wijnandsrade de tentoonstelling 'Wijnandsrade toen'. Aan de hand van oude foto's, documenten, gebruiksvoorwerpen, diapresentaties en demonstraties voeren wij u daarin terug in de tijd.

Tijdens deze tentoonstelling exposeren wij ook een aantal schilderijen. Mocht u in het bezit zijn van schilderijen, die geïnspireerd zijn op Wijnandsrade (en omgeving) en een of enkele daarvan voor deze tentoonstelling ter beschikking willen stellen, neem dan contact op met Theo Bindels (045 - 524 30 08) of Hub Ritzen (045 - 524 41 04)

Begin volgend jaar verschijnt daarnaast het heemkundige standaardwerk 'Wijnandsrade, de parel van Zuid-Limburg'.
In dit boek plaatsen wij Wijnandsrade in een historisch perspectief, geven wij een schilderachtige sfeerimpressie van de gehuchten Brommelen, Laar, Swier en Vink, hebben wij een vijftal jeugdherinneringen opgenomen van de schrijver Fons Erens, besteden wij aandacht aan de bokkenrijders en de mijntijd, portretteren wij twee belangrijke geestelijke voormannen en bieden wij u een totaaloverzicht van het imponerende aantal wegkruisen en –kapellen dat Wijnandsrade rijk is.

Wijnandsrade, de parel van Zuid-Limburg

- meer dan 300 pagina's;
- meer dan 100 afbeeldingen;
- luxueuze uitvoering;
- verkoopprijs 16 euro (oftewel fl. 35,20).

Eenmalige aanbieding
Wilt u (niet voor fl. 35,20 maar) voor fl. 30,- in het bezit komen van dit boek, terwijl uw naam daarnaast ook nog in dit standaardwerk wordt opgenomen (in een speciaal intekenregister)? Bestel dan **vóór 1 januari 2001.**
Op bijgevoegd inlegvel kunt u lezen hoe u dit fraaie boekwerk kunt bestellen.

De redactie

In memoriam

Ron Kösters

Op 28 juli 2001 overleed Ron Kösters, onder andere regisseur van diverse regionaal en historisch getinte toneelstukken. Een aantal daarvan werd onder zijn inspirerende leiding in de jaren negentig tijdens het Antiek- en Folklorefestival van Wijnandsrade opgevoerd, te weten: De Bokkenrijders (1992), Wijnandsrade in de Franse Tijd (1994), De Brikkebèkkesj (1995), Middeleeuwse Ambachtsgilden (1996) en Het Zwarte Goud (1997). Ron Kösters werd 56 jaar.
Als eerbetoon aan hem en zijn belang voor het ontsluiten en toegankelijk maken van de regionale historie volgt hierna een studie van zijn hand over de brikkenbakkers (het werk aan 'de brikke'). 'De Brikkebèkkesj' is in 1995 als toneelstuk opgevoerd tijdens het drieëntwintigste Antiek- en Folklorefestival.

Het bestuur

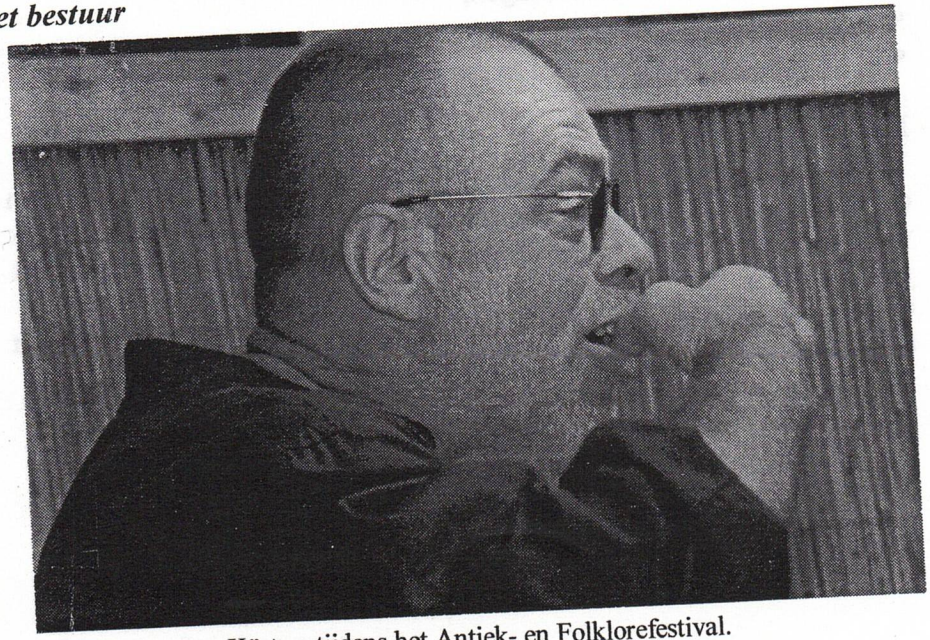

Ron Kösters tijdens het Antiek- en Folklorefestival.

De Brikkebèkkesj

Het werk 'aan de brikke'

Buiten de stadskernen, op het Limburgse platteland, woonden hoofdzakelijk boeren. Omdat Limburg pas vrij laat uit zijn afzondering werd bevrijd, konden die hun landbouwproducten niet kwijt. Als gevolg daarvan ontstond een laagconjunctuur. De toestand werd zo slecht dat de boerenzonen de kost niet meer konden verdienen en buiten de provinciegrenzen naar middelen van bestaan zochten.
Omstreeks 1880 waren er in een dorp hoogstens vijf tot zes boeren, die er een knecht op na konden houden en ook die verdiende heel weinig. Er was dus armoede, maar géén honger, want de bodem bracht voldoende op. Daarnaast had men ook geld nodig voor kleding, klompen en werktuigen; maar ook de pacht moest worden betaald, anders verhuurde de grondbezitter de grond aan anderen. Uitzondering hierop waren de 'halfers', die in hun pachtcontract waren overeengekomen dat niet in geld werd betaald maar met de helft van de opbrengst van het land.

Omdat de producten - zoals gesteld - niet verhandeld konden worden, moest men een andere vorm van levensonderhoud zoeken. De enige en natuurlijke weg leidde naar het naburige Rheinland en Westfalen. Daar werd de arbeid (de hier heersende omstandigheden in acht genomen) flink betaald.
In ons buurland moesten de mensen als gastarbeiders de zwaarste karweitjes opknappen; als steenbakker of als oogsthulp bij de bietenrooi. Oudere personen beweren dat uit deze periode het gezegde 'd'r domme Holländer' stamt!

Geleidelijk aan trokken hele groepen, meestal bestaande uit complete families aangevuld met enkele vreemde helpers, de grens over. Maar niet voordat eerst de eigen akker bemest, geploegd en ingezaaid was.
Volgens oud gebruik werd een geweide palmtak op de vier hoeken van het land gestoken en boven haard en woningdeur bevestigd, om een goede groei te verkrijgen en huis en hof te beschermen tegen

ongelukken. Op andere plaatsen gebruikte men hiervoor de 'kroetwösj' (een kruidenbundel samengesteld uit variaties van alsemkruid, bijvoet, boekweit, phlox, gerst, haver, leverkruid, rogge, kattenstaart, notentakje, pruimentakje, boerenwormkruid, papierbloem, tarwe, amarant en zonnebloem[1]). Ook de stal werd daarbij niet vergeten. Vooral hier moesten boze en ongeluk brengende geesten worden geweerd.

Na het vieren van het paasfeest verzamelden de ploegen zich rond de ploegbaas of -bazin. Deze was al geruime tijd vóór Pasen bij de heren, die steenbakkersploegen in dienst namen, op bezoek geweest en had daar een contract afgesloten om één tot anderhalf miljoen stenen te bakken voor een bepaalde prijs.
Bij het huren van ploegknechten werd een oud gebruik in acht genomen: het geven van de 'mei-penning'. In het Sittards dialect wordt ook gesproken over 'gaotspenning' of 'gaotshalder': een huurpenning voor dienstbodes en knechten. In Sittard bedroeg de meipenning twee mark of een 'hauf sjtök' (2,5 frank[2]). Dit was niet bedoeld als drinkgeld, maar diende om de band aan te geven die nu bestond tussen baas en knecht en die niet meer verbroken kon worden. Dit komt overeen met de 'hand-klap', waarmee een koop/verkoop wordt bezegeld.

De terreinen waar de steenbakkers hun werk verrichtten, waren in de eerste plaats afhankelijk van het erop voorkomen van geschikte leem voor het bakken, maar hun werkterrein werd ook bepaald door de eisen van vervoer. Daarom lagen de terreinen meestal dicht bij de plek, waar de stenen direct werden gebruikt voor de bouw.
Onze Brikkebèkkesj vond men veel in de nabijheid van de steden Gladbach, Erkelens, Aken, Keulen, tot aan Dortmund toe. De tocht naar Duitsland werd per huifkar ondernomen of per hondenkar, waar de mensen met hun spullen werden opgeladen. Had men geen kar, dan ging men te voet met de 'pungel' (een kussensloop, gevuld met ondergoed en werkkleding) op de rug of men nam de platte kruiwagen mee, die was voorzien van een röls (hekwerk).

---

[1] Bron: P.J.G. Schelberg.
[2] Bron: P.J.G. Schelberg.

Twee fragmenten uit de toneelvoorstelling over 'de Brikkebèkkesj' tijdens het Antiek- en Folklorefestival van 1995.

Het kon gebeuren - zoals iemand mij vertelde, die als kind meeging naar de 'brikke' - dat onderweg een van de vrouwen moest bevallen. Zittend in een 'tien' (kuip) op de kar bracht zij haar kind ter wereld!
Ook op het werk werden kinderen geboren, waardoor het te verklaren is dat sommige oudere Limburgers een Duits dorpje of stad als geboorteplaats hebben.

Kwam de ploeg na enkele dagen op de plaats van bestemming aan, dan werd eerst voor een onderkomen gezorgd. Dit werd omstreeks 1880 op zeer primitieve wijze gebouwd. Men beschikte daarvoor over balken en twijgen.
De balken vormden het skelet voor het toekomstige onderkomen. De open vlakken tussen de balken werden met twijgen dicht gevlochten en daarna 'geklaend' (de natte leem, vermengd met stro en koemest, werd met de handen krachtig tegen het vlechtwerk geslagen). Dit gebeurde aan zowel de binnen- als de buitenkant.
Later werden barakken van hout vervaardigd, die met leem werden gedicht. Zo ontstond een ruimte waarin men beschutting vond tegen regen en wind, maar verder zonder enige privacy. Met een oude deken of een gordijn werd de slaapplaats gecreëerd. Verder stond er een fornuis of kachel, waarop de ploegbazin het eten bereidde.

Nu gezorgd was voor een onderkomen konden de mannen de toestand aan de leemberg of leemkuil gaan opnemen. Na afloop van het vorig seizoen had men de leemlaag schop voor schop omgespit, zodat de gehele laag in de winter kon uitvriezen. Dit was noodzakelijk om een goede leembewerking mogelijk te maken.
Men begon de leemberg beneden uit te hollen, zodat de lagen naar beneden stortten. Op een afstand van de leemkuil werd een grote tafel opgesteld, waarop de steenvormen klaar werden gelegd.

Al naar gelang de samenstelling van de bodem werd zand- of watersteen gemaakt. Zandsteen werd zo genoemd omdat de steenvorm gespoeld en gereinigd werd met zand; bij watersteen gebeurde dit met water. Het zand zat in een houten bak, die naast de vormtafel stond. De kinderen zorgden dat de vormen met het zand gespoeld werden. Zij moesten dat in een erg hoog tempo doen, om de vormers bij te houden.

's Morgens om vier uur begon het werk. Er werd niet gegeten; de mannen kregen een borrel en de vrouwen en kinderen een suikerklontje.

Bij het eerste daglicht waren alle beschikbare handen bezig.
De 'leimsjörger' stond in de leemkuil en stak met een platte schop grote brokken leem af, die hij in een kruiwagen wierp.
Was de kruiwagen vol, dan vervoerde hij de leem naar de 'leimmaekesj' en stortte daar zijn vracht uit. Soms – als de omstandigheden voor de kruiwagen te moeilijk waren, bijvoorbeeld door de regen – werd de leem met behulp van een 'vogel' gebracht; een werktuig dat men op de rug droeg (van een 'vogel' werd vroeger ook in de bouw gebruik gemaakt).
De 'waterdraeger' had intussen water uit de put gehaald, om de leem aan te maken.
De 'leimmaekesj' trapten met blote voeten de leem aan, totdat een taaie en kleverige massa ontstond. Trouwens, niet alleen zij liepen op blote voeten rond, dit was een algemene regel in het kamp. Bij hun werk gebruikten de 'leimmaekesj' een 'hak', die aan een sterk gebogen steel was bevestigd. Om de laatste kluiten stuk te slaan, gebruikten zij het 'hoes'; dit is het kromme gedeelte van de steel.
Vervolgens werd de leem naar de 'maolsjtaeker' gebracht, die voor de tafel stond en die niets anders te doen had dan zich te bukken, op zijn gevoel de juiste hoeveelheid leem te grijpen, een bol te maken en deze op de tafel te gooien. Ook kwam het voor dat de leem via een plank rechtstreeks op de vormtafel werd gekiept. Hiervoor was veel kracht nodig, maar het spaarde wel een 'maolsjtaeker' uit.
De 'vormer' mepte de kluit dan met kracht in de vorm. Hij zorgde ervoor dat de steen een goede vierkanten vorm kreeg, soms door middel van de 'flik-baoch' (gespannen boog), maar meestal door de vorm met de hand af te strijken.
De 'aafdraegesj' brachten de vorm naar de 'baan'. Daar werd de vorm op de grond leeg gekiept en legde men de stenen op de platte kant naast elkaar, met kleine tussenruimten. Dit noemde men het 'richten' van de stenen. Eerst bleef de steen een dag op zijn platte kant liggen om te drogen, daarna werd nogmaals gericht en werd de steen op zijn hoge kant gelegd. Zo bleven de stenen weer een dag staan, daarna waren zij droog genoeg om in de 'haag' te worden gezet.

De stenen werden van de baan genomen en naar de 'hagevoet' gebracht, de plek waar de 'steenhaag' werd opgebouwd. De stenen werden gestapeld, de ene rij dwars op de andere, waarbij men er voor zorgde dat er voldoende ruimte tussen de stenen was, zodat de wind het droogproces kon voortzetten. De kinderen hielpen bij het stapelen. Zij klommen boven op de steenhaag, om de brikken aan te nemen en in de rij te zetten.
De haag bereikte een hoogte van achtenveertig rijen. Vanzelfsprekend mocht er geen regen op vallen, want dan zouden de stenen week worden en uiteen vallen. Daarom werden in april en begin mei de vroege ochtenduren gebruikt om matten van stro te maken, die bij dreigende regen over de hagen werden gespreid. De matten bestonden uit verschillende lagen en hadden een dikte van tien centimeter, die tussen wilgenhout werden geklemd.
Na het drogen begon het bakproces. Ringovens waren er nog weinig, alleen veldovens. De haag werd voor het bouwen van de veldoven weer afgebroken. Weer stonden de kinderen boven op de haag. Zij gooiden de stenen naar beneden waar de mannen deze opvingen, op een kruiwagen stapelden en ze naar de plek van de oven brachten. Met de platte kanten tegen elkaar legde men de brikken in een vierkant, waarbij men ruimte uitspaarde voor een kanalensysteem waardoor frisse lucht kon circuleren.
Waren drie lagen op elkaar gestapeld, dan kwam de 'gruusjòng' en strooide een dikke laag kolengruis over de steenoppervlakte. De beneden liggende kanalen werden gevuld met droog hout en dikkere brokken kool. Vervolgens bouwde men verder, waarbij een stevige laag kolengruis werd gestrooid. Het geheel werd een vierkant bouwsel van tien bij tien meter, met als laatste laag de 'misbaksels' van een vorig proces.
Om de warmte binnen te houden werd de veldoven afgedekt. Zoals de vakwerkbouw en het onderkomen van de steenbakkers 'beklaent' werd, zo gebeurde dat ook met de oven. Een dikke laag leem sloot de buitenlucht af, vervolgens werd het hout in de kanalen aangestoken, waarna het vuur zich geleidelijk voortplantte. Meestal brandde een veldoven ongeveer een maand.
Het resultaat van de gebakken steen was niet altijd gelijk. De stenen aan de buitenkant waren minder hard gebakken, de kleur was

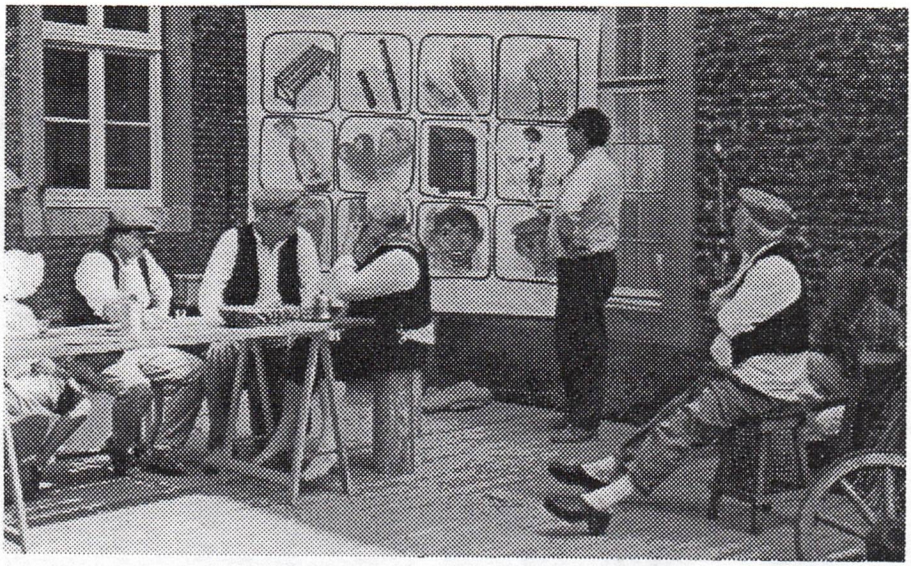

Na gedane arbeid.

bleekblauw en de kwaliteit minder. Meer naar de kern van de veldoven toe hadden de stenen een blauwe kleur en waren zij keihard.

Een ploeg vormde, alleen al door het feit dat men langere tijd onder dezelfde omstandigheden ver van huis was, een hechte eenheid. Binnen in de barak, waar mannen, vrouwen en kinderen dooreen krioelden, zwaaide de ploegbazin de pollepel; buiten de barak gold de autoriteit van de ploegbaas of was er alleen maar een ploegbazin, die dan zowel binnen als buiten de zaken regelde.
Naar onze begrippen was het leven er hard en primitief, maar toch leidden de Brikkebèkkesj in hun kampementen een gezellig leven. Als de dagtaak bijna was afgelopen (tegen tien uur 's avonds) begon de hele ploeg te zingen, onder begeleiding van een – in bijna elk kamp aanwezige – mondharmonicaspeler. Ook op de vrije zondag werd gezongen, gedanst en ..... de nodige 'foezel' (jenever) gedronken. Deze moest men aan de ploegbaas betalen en er zijn verhalen bekend dat een steenbakker tegen het einde van het seizoen niets of bijna niets uitbetaald kreeg, omdat hij zijn geld al had opgemaakt aan de drank. De borrels die door de ploegbaas werden geschonken hoefde men overigens niet zelf te betalen; deze waren gratis.

Ron Kösters

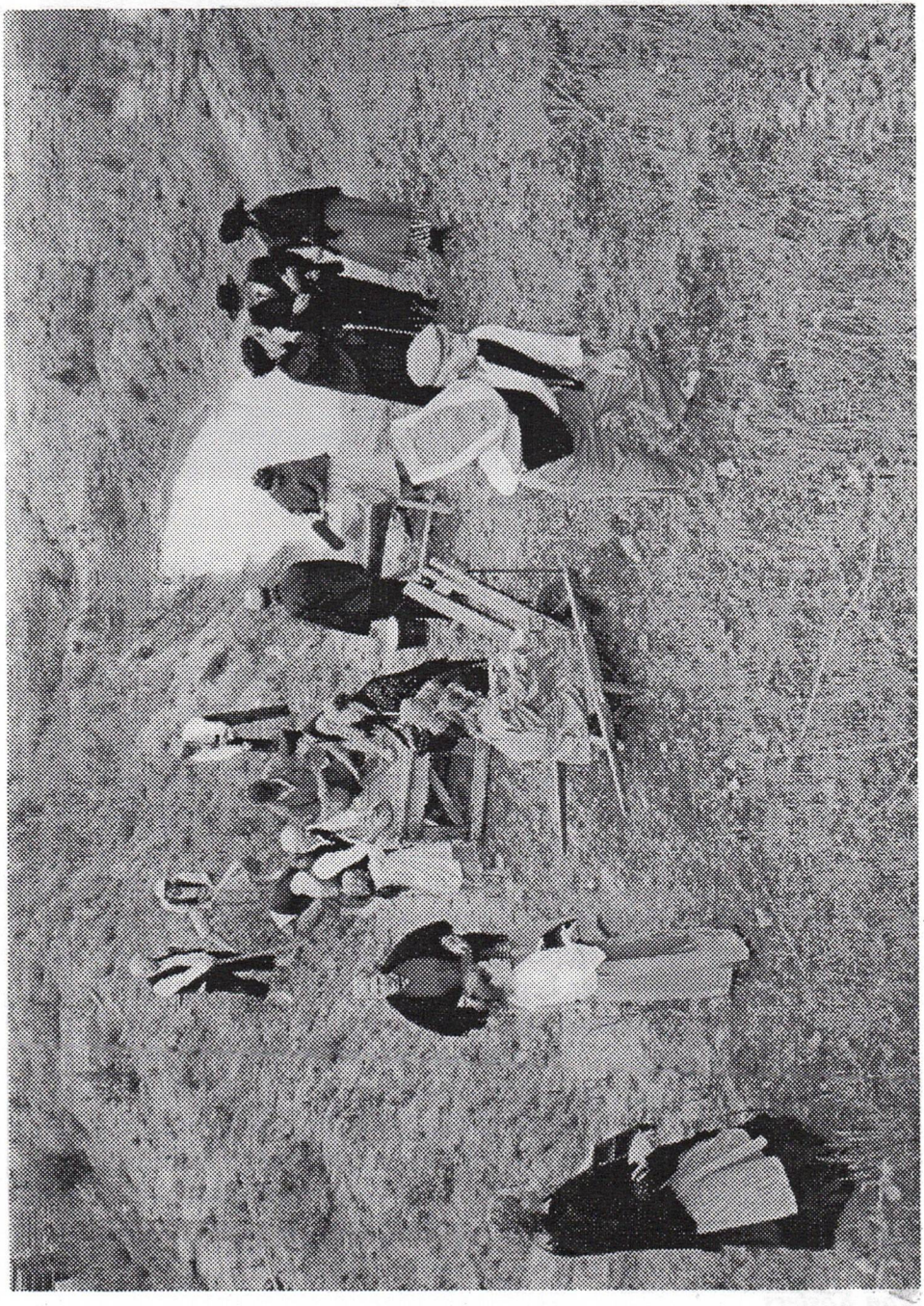

Het werk 'aan de brikke' (foto: fotografie Strafo, Sittard).

Religieuze Landschapsmonumenten

14. Wegkruis Laar

De voormalige gemeente Wijnandsrade bestaat uit het gelijknamige kerkdorpje en de omringende buurtschappen Swier, de Bongard, Vink, Brommelen en Laar. Optisch bezien lijkt Laar daarvan het minste met Wijnandsrade op te hebben. Als onsamenhangend vlekje huizen wekt het eerder de indruk onderdeel uit te maken van het naburige Hellebroek, een buurtschap dat sinds mensenheugenis met Nuth is verbonden. Laar ligt tegen de grens van de gemeente Heerlen nog net op het grondgebied van de gemeente Nuth. Het bestaat uit een tweetal eeuwenoude boerenhoeven en een handvol jongere woonhuizen; ruw van elkaar gescheiden door een drukke autoweg en het spoor.
Bij een grootschalige gemeentelijke herindeling werd Laar in 1982 aanvankelijk bij Heerlen ingedeeld, maar de historische band met Wijnandsrade en Nuth bleek zo sterk, dat het enkele jaren later bij een grenscorrectie weer met deze meer dorpse gemeenschappen is vereend.

Tot voor kort was Laar het enige gehucht van Wijnandsrade zonder een religieus landschapsmonument.
De Heemkundevereniging van Wijnandsrade greep een opvallende schenking door het echtpaar Duyf uit Heerlen aan, die 'witte vlek' weg te werken. De heer en mevrouw Duyf troffen eind jaren negentig bij hun verhuizing naar de Vrusschemigerweg in hun achtertuin onder de struiken een verwaarloosd, smeedijzeren kruisbeeld aan. Navraag bij de vorige bewoners (de familie Wahl) leerde dat deze het kruisbeeld tijdens een wandeling 'ergens in de regio' hadden gevonden en meegenomen. Uit de oorspronkelijke vormgeving en een inscriptie valt af te leiden dat deze crucifix naar alle waarschijnlijkheid afkomstig is van een kerkhof.
De dorpssmid van Wijnandsrade - Theo van Oppen - heeft het verwaarloosde kleinood ten behoeve van de nieuwe bestemming volledig gerestaureerd en van een nieuw onderstel voorzien.

Nieuw wegkruis Laar.

1358

Een aangrijpende aanleiding heeft daarna de plaats van dit gerenoveerde kruisbeeld bepaald. Op 6 maart 2001 verongelukte de veertienjarige Naomi Verkerke uit Nuth, op weg van huis naar school, nabij de onbewaakte spoorwegovergang van Laar. In nauw overleg met haar ouders heeft de Heemkundevereniging van Wijnandsrade in de zomer van dat jaar dit nieuwe wegkruis nabij de onheilsplek geplaatst; in de berm van het Laardervoetpad en de beemden die dit gehucht van kasteel Hoensbroek scheiden.
Het monumentje werd op zondag 2 september 2001 door de Z.E.H. van Heijst - pastoor van de H. Bavoparochie van Nuth - tijdens een sobere en ontroerende plechtigheid ingezegend als het wegkruis van Laar en daarnaast als een memoriekruis, ter nagedachtenis aan Naomi Verkerke en alle andere slachtoffers die het spoor hier in de loop der jaren heeft gemaakt. Het ranke wegkruis staat in een afgeschermd perkje aan de rand van een langgerekte wei.
Een goudkleurige corpus siert het wijnrood geverfde devotiekruis. Op het onderstel is kunstzinnig een aronskelk verwerkt. De eenvoudige spreuk 'Ich wös dats-te kaoms' completeert het geheel.

Wiel Oehlen

Een document uit Belgisch Wijnandsrade

De in 1815 tijdens het Wener Congres door de mogendheden geforceerde hereniging van de Nederlanden was geen succes geworden ondanks alle inspanningen die Koning Willem I zich getroostte. De Parijse Juli-revolutie van 1830 maakte - als overal in Europa - in de Nederlanden diepe indruk en gaf te Brussel met name in liberale kringen aanleiding tot luidruchtige vreugde over de overwinning van volksvrijheden.
Een revolutionaire stemming bestond echter nauwelijks, al nam de toonzetting in de dagbladen toe in scherpte.

Toch braken op 25 augustus 1830 in Brussel onlusten uit, die de crisis inleidden waaraan het verenigde koninkrijk bezweek. Op die dag (de verjaardag van de koning) werd de opera 'La muette de Portici' (1828) van de Franse componist Daniël Auber in de Muntschouwburg opgevoerd. In die opera wordt de volksopstand van de Napolitanen in 1647 tegen de Spaanse regering behandeld. Dit gaf in de zaal aanleiding tot geestdrift voor de vrijheid en nog dezelfde avond werd het huis van minister Cornelis van Maanen in Brussel vernield. De onlusten werden uitgevoerd door straatjongens en werkvolk; de bourgeoisie nam er geen deel aan. De volgende dag nam het tumult toe, maar de houding van de autoriteiten was weinig krachtdadig; de garnizoenscommandant durfde zonder nadere bevelen niet op te treden en de koning aarzelde om in te grijpen.
Het verzet groeide snel en via Luik breidde de omwenteling zich uit over Limburg, dat zich vrij snel solidair verklaarde met de opstandelingen. In oktober 1830 liep de Nederlandse generaal N.J. Daine over naar de Belgen, die hem tot commandant benoemden van het Belgische Maasleger. Zo vielen Roermond, Weert en Venlo in handen van de Belgen en al spoedig de hele provincie, behalve Maastricht. Dat gebied werd met succes verdedigd door luitenant-generaal B.C.J. Dibbets. In november proclameerde het Nationaal Congres in Brussel de onafhankelijkheid.

In januari 1831 werden de zogenaamde 'januari-protocollen' door de mogendheden opgesteld. Dat waren de voorwaarden waaronder de vorming van de onafhankelijke staat België werd erkend. De belangrijkste was, dat voor het grondgebied van Nederland terug werd gegrepen op de grenzen van vóór 1790, terwijl Luxemburg aan de Nederlandse koning kwam.
Nederland betwistte de grondgebiedsverdeling. In juni 1831 werd de Duitse prins Leopold van Saksen-Coburg uitgenodigd om de Belgische troon te bezetten, waarmee de staat een koninkrijk werd.

Onder bevel van de kroonprins, de latere koning Willem II, rukte op 2 augustus 1831 een Nederlands leger van 36.000 man België binnen. Deze actie staat bekend als de Tiendaagse veldtocht. Het Belgische leger miste goede organisatie en was nog slecht geoefend. Het krijgsplan van de prins was om een bres te slaan tussen de twee linies van dit leger, het Scheldeleger en het Maasleger en ze daarna afzonderlijk te verslaan. Die opzet lukte: bij Hasselt werd het Maasleger en bij Leuven het Scheldeleger verslagen. Maar een Franse troepenmacht kwam precies op tijd om te verhinderen dat Brussel werd ingenomen.
Toen was Willem I gedwongen om een wapenstilstand te sluiten, die tot 1839 zou duren. Uiteindelijk zou bij het Traktaat van Londen de oostelijke Maasoever van Limburg alsnog bij Nederland worden gevoegd, waarmee in onze streken negen jaren Belgisch bewind eindigden.

De Limburgse bevolking stond in die dagen positief tegenover het Belgische bestuur. Als gevolg van de afscheiding in 1830 moest een nieuwe bestuursregeling voor de plattelandsgemeenten in Limburg worden ontworpen. Bij besluit van 8 oktober 1830 werd de procedure voor het verkiezen van nieuwe bestuurders afgekondigd.[3] Er moesten nieuwe burgemeesters, assessoren en raadsleden worden gekozen.
In Wijnandsrade veranderde er niet veel, want het waren dezelfde kiezers; degenen die belasting betaalden en zij die een vrij beroep uitoefenden. Dezelfde raadsleden, burgemeester (tevens secretaris) en

[3] Bulletin des arrêtés et actes du gouvernement provisoire de la Belgique, 16 oktober 1830, nr. 7

assessoren werden dan ook herkozen. Alleen was er een andere nationaliteit, maar het leven ging gewoon en vooral ongestoord verder.[4] Dat wil zeggen: er waren 469 inwoners[5], 81 huizen en een kerk (het kasteel van de Baron van Bongard werd ook als huis geteld), er waren twee cafés en een watermolen voor graan (Brommelermolen) en slechts enkele buurtwegen. Het belangrijkste middel van bestaan was de akkerbouw en de oogst bedroeg jaarlijks zo'n 1700 hl tarwe, 1600 hl rogge, 600 hl haver, 400 hl boekweit, 200 hl gerst 300 hl bonen en 1000 hl aardappelen. Verder waren er 63 paarden, 29 veulens, 273 stuks hoornvee[6], 60 kalveren en 120 varkens.

In de Gemeenteraad van Wijnandsrade van 29 juli 1832 kwam een merkwaardig voorstel aan de orde. Het was de vergoeding voor oorlogsinspanningen, die de inwoners van de gemeente hadden verricht ten behoeve van het Belgische leger, dat zich met succes had geweerd tegen de Nederlandse troepen.

De tekst luidde:

'Wijnandsrade, den 29 Julij 1832,

De Gemeente Raad van Wijnandsraede,
Gesien eene ordonnance van betaling, van eene somme van hondert ses en tachentig guldens, door het ministerie van oorlog aen deese Gemeente toegekend wegens gedaene middelen van transport aen den troupen voluntaire gedurende de maand januarij 1831,
Gesien de missieve van den Weledelen Heer Kommisaris van het arrondissement Maestricht dato 14 Julij jl. No 6 bij Gemelde

---

[4] Een ordeverstoring vond plaats op oudjaar 1830, toen enkele muiters op de Vink een dubbele moord pleegden, te weten op de weduwe Maria Catharina Maes-Laufs en haar zoon Lambert. De moordenaars zijn nimmer aangehouden. P,G. Peeters, Korte schets der geschiedenis van de Valkenburgsche Heerlijkheid Wijnandsrade, PSHAL 1886, pag. 412.

[5] Gegevens ontleend aan een publicatie uit 1835, te weten: Ph. vander Maelen, Dictionaire Géographique du Limbourg, Maaslandse monografieën, Amsterdam 1978, pag. 146.

[6] Van der Maelen onderscheidt kalveren van bêtes à cornes (hoornvee) en daaronder werden verstaan: koeien, ossen, stieren en jongvee, zie pag. XI.

ordonnance gevoegd, waerbij hij verlangt de voorenmelde somme door den Gemeente Raad verdeelt te worden,
Gesien de door den Burgemeester gehoudene Lijst der Gedane fornituren door verscheidene inwoners deser Gemeente inhoudende hondert vijf en dertig dagen op een paard gerekend,
heeft vastgesteld dat bij deese eene Lijst van Verdeling zal worden opgemaekt bepaelende de dagen en den elken dag verdeelde prijs der gedient hebbende paarden en zal deese Lijst van Verdeling bestaan als volgt:

(er volgen 20 volgnummers).

Aldus Gedaen te Wijnandsraede dato als voren,
(get)

De Burgemeester Jan Andries L'Ortye
Assessoren Jan Willem L'Ortye en Mathijs Bemelmans
Jacob Ubaghs en Michiel Quicx'.

NB. De namen van Jan Josef Heusch, Nic. Oortmans en Pieter Debije ontbreken.

De lijst laat zien, dat er 135 dagen is gewerkt met een paard.
Aan dit soort diensten was de bevolking inmiddels wel gewend, want al eeuwenlang had krijgsvolk uit alle windstreken deze gebieden doorkruist en de bevolking gedwongen tot het verlenen van onbetaalde diensten en ook waren in pachtcontracten met baron van Bongart diverse verplichtingen opgenomen (bijvoorbeeld herstelwerkzaamheden aan huizen en wegen, carrévaarten steenkool voor het kasteel en karrenvrachten naar het kasteel in Paffendorf).

Ook laat de lijst zien dat het gemeentebestuur in handen was van enkele families die de pachtcontracten in handen hadden, zoals de familie L'Ortye. Er zijn in de 19e eeuw zelfs drie burgemeesters uit die familie voortgekomen: Jan Hubert (1819-1827), Jan Andries (1828-1856) en Joannes Pieter (1856-1878). De in bovenvermeld raadsbesluit genoemde burgemeester woonde, evenals zijn zoon die hem opvolgde, in de Hoeve Laar nummer 94.

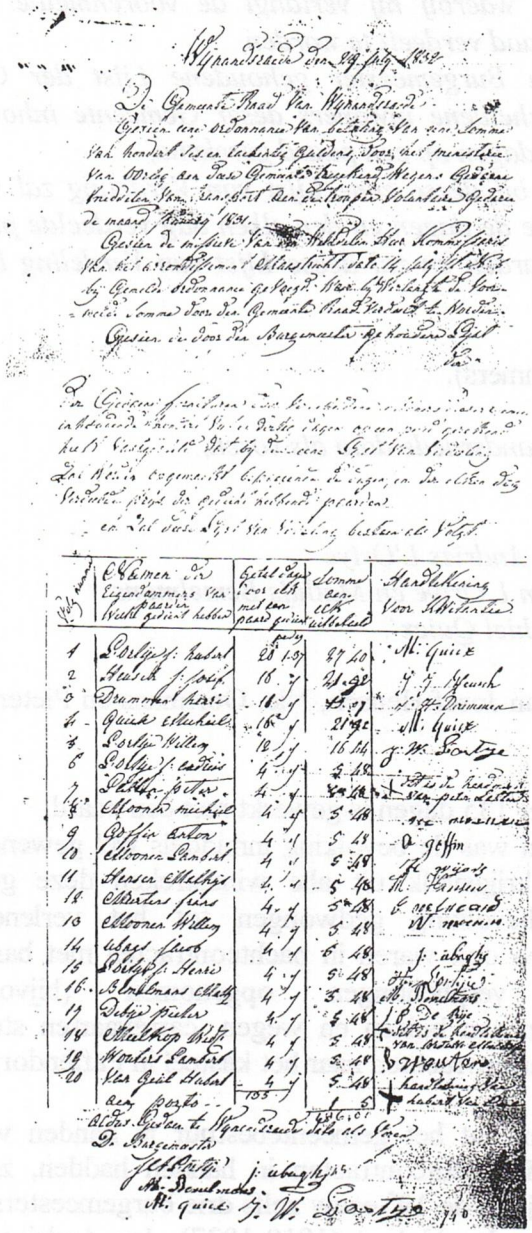

Afdruk van het origineel van de in dit artikel geciteerde tekst (uit: archief Heemkundevereniging).

Maar ook andere families bleven een vinger in de pap houden, zoals de familie Quicx. Jarenlang waren de hoofden van deze familie schepen in de schepen- en leenbank van Wijnandsrade.
De vader van Michaël, Christianus, was in de Franse Tijd maire en is daarna nog van 1819 - 1829 assessor geweest. Michiel Quicx was pachter op de Hoeve Te Velde en hij was gehuwd met Maria Augusta L'Ortye. Zij was weer de dochter van de vroegere burgemeester van Wijnandsrade Jan Hubert L'Ortye. Dit is waarschijnlijk de reden, dat Michael als schoonzoon de lijst ondertekende voor zijn schoonvader. Hij was vervolgens ook nog wethouder van 1846 - 1851. Jan Josef Heusch is in 1828 zijn vader Leonard Heusch opgevolgd, die in de Franse tijd maire van Wijnandsrade was en daarna nog van 1822 - 1828 assessor.
De familie Bemelmans heeft eveneens vele vertegenwoordigers in het gemeentebestuur gehad.

Op de lijst wordt een kruisje geplaatst als handtekening van de weduwe van Pierre Meelkop. Deze was herbergier van het Panhuys geweest, maar is overleden voordat de betaling voor de diensten kon worden geïnd.
Zijn weduwe was blijkbaar de schrijfkunst niet machtig, evenmin als Peter Latten en Hubert van Geul.

Of de verdeling van de gelden nog tot oppositie heeft geleid, is niet bekend, maar de kans daarop mag niet worden uitgesloten.
Bij voorgaande achterstallige vergoedingen bleven er vaak jarenlang twistpunten hangen, die niet bepaald bevorderlijk werkten op de sfeer in het dorp. Dan gingen er klachten naar het provinciebestuur of werd er oeverloos in de gemeenteraad vergaderd over gelijk of ongelijk.

De Belgische nationaliteit verloren de Limburgers aan de oostoever van de Maas weer door het Scheidingstractaat van 1839. Er waren geen grootse protesten, ofschoon de meeste inwoners liever bij België waren gebleven. Limburg werd lid van de Duitse Bond en bleef een hertogdom. De Limburger bleef zichzelf ongeacht de nationaliteit die hij toevallig had.
De Belgische jaren brachten een periode van rust, waarin het met name in de agrarische sector goed ging. Wat kort na 1816 en na 1828

gebeurd was, een desastreuze aaneenrijging van een aantal slechte oogstjaren, bleef na 1831 achterwege. De graanprijzen waren nagenoeg stabiel in deze jaren. Dat bevorderde de welvaart, vooral voor de sociaal zwaksten. Prijsstijgingen bleven immers uit. Ook veeziekten of andere plagen bleven nagenoeg achterwege, alleen trad de Maas in 1835 flink buiten de oevers.

In Wijnandsrade, dat aan de uitlopers van het centraal plateau is gelegen, had men daar weinig ongemak van. Nergens zijn er in ons dorp nog tastbare overblijfselen die aan de negen Belgische jaren herinneren.
Maar wat onaantastbaar is, is de sympathie, de verbondenheid met de Limburgers van de andere Maasoever, die in het Oud Limburgs Schuttersfeest elk jaar een folkloristisch hoogtepunt beleeft.

Jack Jetten

Oorlogsdocumenten uit Wijnandsrade, Deel 4

In 'Oorlogsdocumenten uit Wijnandsrade, deel 3[7]' maakte ik er al melding van dat burgemeester Opfergelt een uitvoerig rapport schreef over de bominslagen te Wijnandsrade op 26 februari 1943.
Ik laat dit rapport hier volgen (slechts enkele typefouten zijn gecorrigeerd):

LUCHTBESCHERMINGSDIENST W IJ N A N D S R A D E (L.)

No.207, RAPPORT bominslag te Wijnandsrade op 26 Februari 1948

Op 26 Februari 1943, van 20.45 tot 21.50 uur werd de gemeente Wijnandsrade door een groot aantal vliegtuigen overvlogen. Omstreeks 21 uur werd het sein 'LUCHTGEVAAR AANWEZIG' gegeven. Om 21.25 uur vielen 4 tijdbommen in de kom van het dorp, waarvan 2 op respectievelijk 15 en 18 M afstand van de parochiekerk aan de noordzijde. Een 3^{e} bom sloeg door den 1 M dikken muur van den kerktoren, ter hoogte van de vorst van het kerkdak, terwijl een 4^{e} viel in een vijver op 8 M afstand van het monumentale kasteel van Wijnandsrade aan de zuidzijde der kerk. Geen van deze bommen ontplofte bij den val. In de nabijheid van het gehucht Swier onder deze gemeente vielen terzelfder tijd ongeveer 200 staafbrandbommen van 2½ KG. Deze kwamen terecht in boomgaarden, bouw- en weilanden en richtten geen schade aan. Het sein 'LUCHTGEVAAR GEWEKEN' werd gegeven om 22.10 uur.
Onmiddellijk werden door mij alle voorzorgsmaatregelen genomen ter voorkoming van ongevallen. Het terrein in de omgeving van de kerk en het kasteel werd afgesloten en door de Gemeentepolitie en Marechaussee bewaakt, terwijl de bewoners der omliggende huizen

---

[7] Bulletin nummer 27.

St. Stephanuskerk na de ontploffing op 28 februari 1943
(uit: archief Heemkundevereniging).

werd aangezegd deze onmiddellijk te verlaten. Zij vonden onderdak en verzorging bij andere gezinnen.

Op 27 Februari omstreeks 4 uur in den morgen ontplofte de eerste tijdbom, gelegen op 15 M afstand van de kerk. Hierdoor werd alleen een boom ontworteld. In den voormiddag werd door personeel van den Luchtbeschermingsdienst en Marechaussee een onderzoek ingesteld in den kerktoren. Vastgesteld werd dat de tijdbom, na door het muurwerk van den toren te zijn geslagen, tusschen een houten kast waarin zich het raderwerk van het torenuurwerk bevond en de muur was blijven hangen. Volgens verklaring van een wachtmeester der Marechaussee stond op deze bom een gewicht vermeld van 500 pond.

Op 28 Februari, omstreeks 0.30 uur ontplofte de 2e bom, gelegen op 18 M van de kerk. Hierdoor werd een tweede boom ontworteld, terwijl de in de nabijheid gelegen weg ernstig werd beschadigd. Dat de schade beperkt bleef tot het ontwortelen van 2 boomen en beschadiging van den weg is zeer waarschijnlijk toe te schrijven aan de omstandigheid dat de bodem ter plaatse zeer drassig is, waardoor de bommen bij hun val diep in den grond zijn gedrongen.
Op 28 Februari om 6.20 uur ontplofte de bom in den kerktoren. Hierdoor werd grote materiële schade aangericht. De toren sloeg geheel uit elkaar, terwijl de aangebouwde kerk zeer zwaar werd beschadigd. De muren scheurden. Een gevel stortte gedeeltelijk in. Het gewelf kwam naar beneden en vernielde het waardevolle kerkorgel en het grootste gedeelte der meubileering. Het kerkdak werd gedeeltelijk en de geheele dakbedekking, bestaande uit leien, geheel weggeslagen. Door den luchtdruk werden de gebrandschilderde ramen grootendeels vernield. De aangerichte schade is nog niet bij benadering te schatten. De in de omgeving der kerk gelegen woonhuizen liepen geen noemenswaardige schade op. De 4e bom, gevallen in den vijver bij het kasteel is nog niet ontploft.

Bij alle vorengenoemde voorvallen hebben geen persoonlijke ongelukken plaats gehad. Aan de Rijksinspectie voor de Luchtbescherming te 's-Gravenhage, den Polizeioffizier te Maastricht en aan den Ortskommandant te Maastricht is van alle deze voorvallen op de voorgeschreven wijze kennis gegeven.

Wijnandsrade, 11 Maart 1943.
De Burgemeester, Plaatselijk Luchtbeschermingsleider van Wijnandsrade (w.g. G. Opfergelt)

Merk op dat de burgemeester met geen woord over de kerkklokken rept! Die zouden immers door de Duitsers in beslag worden genomen voor hun oorlogsindustrie.
In mijn vorige artikel en in mijn boek 'Wijnandsrade in de Tweede Wereldoorlog' is deze 'verzetsdaad' reeds beschreven. Daarin is tevens gesteld dat de in het rapport genoemde 4e bom, diep in de modder, nog in de gracht voor het kasteel moet liggen. De plaats, niet ver van de stenen brug, werd door twee getuigen – onder wie de burgemeester - bevestigd en met een rood cirkeltje op een kadasterkaart aangegeven. Later uitgevoerde pogingen om het projectiel te vinden zijn mislukt.

Waarschijnlijk door de sympathie voor de geallieerden en de haat tegen de bezetter ontstond spoedig het gerucht, dat het Duitse vliegtuigen waren die deze euvele daad hadden verricht.
Later bleek dat het een door luchtafweergeschut getroffen Britse bommenwerper was geweest van het type Avro Lancaster. Het toestel verkeerde in nood, wilde een noodlanding uitvoeren en moest daarom zijn bommen loslaten. De machine kwam tenslotte neer bij Wessem. Vijf bemanningsleden vonden de dood; drie overleefden de ramp.

Eppo H. Brongers

Opstelwedstrijd om de 'Van der Zee-Trofee' 2001

Ook dit jaar leverden de leerlingen uit Groep 8 van de St. Stefanusschool hun opstellen in, om mee te dingen naar de bovengenoemde trofee. Helaas kon de naamgever - pater J. van der Zee - door ziekte niet deelnemen aan de beoordeling. In zijn plaats heeft Jan Jansen - voorzitter van onze Heemkundevereniging - de redactie van het Bulletin voor dit doel versterkt.
Het onderwerp was in feite vrij, maar als richtlijn werd gegeven iets over Wijnandsrade of Swier te vertellen.

Vele leerlingen hebben hun best op gedaan. De ingeleverde opstellen leidden tot een aantal opmerkelijke ontboezemingen.
Een kleine bloemlezing:

* 'We hebben een goede dokter. Hij heet Dokter Hobus. Hij is vaak weg, maar toch is het een goede dokter'.
* 'De Duitsers waren in Swier en in alle putjes gooiden ze benzine en staken het aan. Dat was het teken van de Tweede Wereldoorlog'.

Eén van de opstellen was bijzonder kort.
De schrijfster vond dat kennelijk genoeg en besloot de zaak kort te sluiten met de volgende goede raad: 'Wil je nog meer weten over Wijnandsrade, kijk dan op www.Wijnandsrade.nl en www.kastelen.nl'

Over het kasteel merkte een van de leerlingen op: 'Vroeger zaten de jonkvrouwen op de vensterbank te wachten op hun gelief. Ze zaten daar te breien'.

Over de plaatselijke Thuismarkt de volgende uitspraken:

* 'Als ik verder loop kom ik langs een klein overlevingswinkeltje, de IFA'.
* 'Elke dinsdag ligt daar om 12 uur altijd een bak met stukjes kaas en daar mogen we dan altijd een uitpakken. Maar

binnenkort gaat het dicht omdat ze er geen zin meer in hebben'.

* 'De Thuismarkt stopt volgend jaar en dat zullen de oude mensen niet leuk vinden en ik ook niet!'

Nadat alle beoordelaars hun waarderingen hadden gegeven, bleek **Dominique van Haren** de meeste punten te hebben behaald met haar opstel 'Al eens van Wijnandsrade gehoord?'
Zij geeft - ook voor de buitenstaander - een bijzonder helder en nagenoeg volledig beeld van het dorp. Aan de geschiedenis van Wijnandsrade is eveneens aandacht besteed. Dat zij het kasteel in 1790 in plaats van in 1554 laat ontstaan, zij haar – gezien de kwaliteit van het geheel - vergeven.
Zij zal de Van der Zee-wisseltrofee ontvangen, vergezeld van een boekenbon van fl. 25,-.

Dominique wordt op de voet gevolgd door **Robin Storms** met zijn opstel 'Swier, oftewel Swyer'. Hij legt het accent meer op de lokale geschiedenis en maakt daar een lezenswaardig verhaal van, waarin leuke bijzonderheden worden vermeld. Robin krijgt een boekenbon van fl. 15,-.

Hierna volgen de opstellen van de beide prijswinnaars.
Hierin is slechts een zeer gering aantal taal- of schrijfverbeteringen aangebracht.

Eppo H. Brongers

Al eens van Wijnandsrade gehoord?
door Dominique van Haren

Wijnandsrade is een klein dorpje; het hoort bij de gemeente Nuth. Dat ligt vlakbij Heerlen in Zuid-Limburg. Wijnandsrade heeft plusminus 1800 inwoners. Voor hen is er best veel te doen.

Er is een sportparkje. Daar kun je de volgende vier sporten beoefenen: voetbal, handbal, tennissen en jeu de boules.

De voetballers hebben twee velden: een oefen- en een hoofdveld. Op het hoofdveld mogen ze alleen wedstrijden spelen; op het oefenveld trainen ze. Ook de school Sint Stefanus gymt er in de zomer weleens op.
Voor de handballers is er maar één veld. Daarop trainen ze en spelen ze wedstrijden. In de winter gaan ze in de sporthal in Hulsberg trainen.
De tennissers hebben vier velden om op te tennissen en voor de jeu de boulers is er één baan.
Vlakbij de sportvelden ligt een friture. Die heeft lekkere frietjes en heet Franky's Fast Food.
We hebben ook een café: Gen Dorp.
We hebben voorts een huisarts: P. Hobus en een tandarts. Als je iets aan je uiterlijk wilt veranderen kun je naar de kapper, een voetspecialiste of naar een schoonheidsspecialiste. Daar zijn er een paar van in Wijnandsrade. En als er iets aan je auto mankeert kun je naar de garage van Theo van Oppen. Zijn vrouw heeft een breiwinkeltje: 't Stubke.
Er zijn nog twee andere winkeltjes: de Thuismarkt en de slager. Bij de Thuismarkt kun je van alles kopen, maar jammer genoeg gaat die volgend jaar dicht. Tegenover de slager ligt het Gemeenschapshuis. Daar zijn vaak feesten, maar je kunt er ook trainen, bijvoorbeeld voor judo of met de fanfare.
We hebben ook een kasteel en een kerk. Het kasteel komt uit 1790; daarvóór bouwde de familie Rhode de eerste weertoren. Daardoor is het kasteel eigenlijk ontstaan. Dus de familie Rhode was de eerste familie die op het kasteel woonde; dan de familie Mascherel en het laatst de familie Bongard.
De kerk van nu werd in de 14e eeuw gebouwd. Daarvóór in plusminus de 11e eeuw was er ook een kerk die stond bij de motte achter het kasteel, maar die ging kapot. Ook de kerk van nu werd helemaal vernield; dat gebeurde in 1507. De kerk werd weer opgebouwd maar in plusminus 1750 werd hij bouwvallig. Dus werd hij vernieuwd, behalve het eerste gedeelte, dat was nog goed. Verder gebeurde er niet echt meer iets. Totdat de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Twee bommen ontploften, daardoor werd de kerk vernield, behalve weer het eerste stukje. Óók in de Tweede Wereldoorlog kwam 'Klokkenpeter', die moest de klokken van de kerk stelen. Maar dat lukte niet, want twee slimme mannen hadden de klokken in het water verstopt. De

kerk werd na de Tweede Wereldoorlog weer opgebouwd en de klokken werden teruggeplaatst. Dat was de geschiedenis van de kerk.

Swier, oftewel Swyer
door Robin Storms

Eind juli 1944 werd mijn oma (Maria Möderscheim) geboren in een huisje in Swier. Toen waren er een molenaar, drie cafés, autogarage, kleermaker, bakker, kruidenier, schoenmaker, de boerenbond, melkboer, boer en een siroopstoker. Nu is er alleen nog maar een goudsmid en een boer.
Er is veel gebeurd in Swier. Daarover ga ik nu vertellen.

In de Tweede Wereldoorlog kwam een man naar Zuid-Limburg en had zijn dagboek in Swier begraven. Dat dagboek is nog steeds niet teruggevonden.

Er hebben ook Romeinen in Swier gewoond. De Romeinen kwamen naar Swier voor de löss; dat was goed voor de akkerbouw. Hun villa's zijn in 2000 gevonden; één bij Thijs Maessen achterom, één bij Gilly Gerards onder het huis en één bij boer Snijders in de wei.

Vroeger, in de 18e tot de 19e eeuw was er geen zwembad. Maar ze deden iets anders: tussen Wijnandsrade en Swier kronkelt een beek. Bij een lange, hete zomer werd daarin een dijk opgeworpen. Ze lieten het water zo hoog oplopen dat het bijna overstroomde. Maar ze deden het wel zo hoog dat niemand kon verdrinken. En daar konden ze in zwemmen.
Nu is er een zwembad bij Oud Brommelen.

Swier is een leuk en gezellig dorpje. Als je er gaat wonen krijg je vast geen spijt.

Uit de oude doos

15. De St. Stefanusschool in 1910

Een schoolfoto, 'geschoten' op 15 maart 1910. Deze opname werd gemaakt vóór het toenmalige schoolgebouw dat in die tijd tevens werd gebruikt als raadhuis. Tegenwoordig doet dit gebouw (onder andere) dienst als praktijk van huisarts dr. Hobus. Rechts op de foto het hoofd der Openbare Lagere School, Hendrik Baggen (hoofd van 1909 tot 1941) en links onderwijzeres Emma Sassen. De kinderen hebben zich voor deze gelegenheid in hun zondagse kleren gestoken en doen hun best om er op de foto zo braaf mogelijk uit te zien.

Onderst rij v.l.n.r.
Lei Steins, Lambert Acampo, Piet Moonen, Zef Vorage, Willem Möderschein, Frans Möderschein, Harrie Steins

2de rij van beneden
juffrouw Emma Sassen, Lieske Nijsten, Maria Rietra, Lies Möderschein, Caroline Mulkens, Josephine Weijers, Hubertina Meessen, Net Rietra, Mien Quadakkers, Trees Acampo

3de rij van beneden
Maria Möderschein, Lies Mulkens, Liesbeth Opfergelt, Maria Nijsten, Pauline Steins, Netje Steins, Anna Ritzen, meester Baggen

4de rij van beneden
Huub Steins, Jan Marell, Frans Marell, Willem Steins, Zef Möderschein, Huub Möderschein, Huub Ritzen

Bovenste rij
Piet Quadakkers, Zef Quadakkers, Sjang Weijers, Frans Mulkens, Zef Weijers, Joep Opfergelt, Constant Weijers, Giel Mulkens

1376

Het spook van kasteel Wijnandsrade

Op zaterdag 18 en zondag 19 augustus 2001 vond alweer voor de negenentwintigste keer het Antiek- en Folklorefestival van Wijnandsrade plaats. Het plaatselijke kasteel stond een zonnig weekend lang – naast de traditionele antiek en folklore – in het teken van cultuur, culinaire hoogstandjes en gezelligheid.
Dit jaar was gekozen voor het centrale thema 'het spook van kasteel Wijnandsrade'; een speciaal voor dit festival geschreven toneelstuk, waarin de toeschouwers een reis door de tijd werd aangeboden waarin enkele markante, historische gebeurtenissen de revue passeerden.

Het toneelstuk werd op verzoek van de organisatoren van het Antiek- en Folklorefestival geschreven door een schrijverscollectief, bestaande uit Colla Bemelmans, Jack Jetten en Wiel Oehlen. Onder de regie van Emile Berger tekende toneelvereniging 'Kunst na Arbeid' uit Nuth, in samenwerking met de schutterij van Vaesrade, voor een speelse uitvoering die op de binnenplaats van het kasteel enkele duizenden toeschouwers trok.
Hierna is de oorspronkelijke tekst opgenomen. Tijdens de voorstellingen zijn daar enkele improvisaties aan toegevoegd.

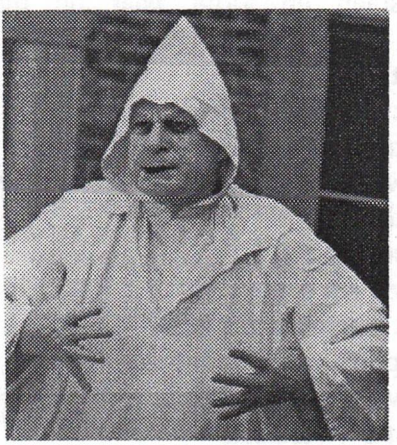

Het spook van kasteel Wijnandsrade.

Het spook van kasteel Wijnandsrade

een vierluik over het spook dat zijn hart verloor maar niet zijn ziel

0. Intro (het voorstellen van het spook)

Het spook zit op de kleine binnenplaats van het kasteel, in het donker op een bankje, in gedachten. Gregoriaanse achtergrondmuziek. Brandende fakkels. Rook. Een bordje, met het jaartal 1872 en de tekst 'De Duitse paters Jezuïeten in Wijnandsrade', verschijnt. Klokgelui. Twee paters Jezuïeten (van de orde van pater Eberschweiler) schuifelen brevierend voorbij en schrikken. De muziek en het klokgelui vallen stil.

Pater 1
Mein lieber Hergot, wea zit dan doa?
Is dat ut sjpoeak van Wienesroa?
Besjteit dat ech, besjteit dat ech?
Mein lieber Hergot, ut wurd mich sjlecht.
Ich dach dat sjpoeak un legende woar.
Mèr kiek, mèr kiek: hea zit ech doa!

Spook
(Schrikt op, gaat staan en loopt naar de monniken toe, die terugdeinzen).
Brave paterkes, gy zyt ook hier?
Dat doet my werkelyk pleizier.
Gy waart veruit de braafste bewoners van dit kasteel
en in de loop der eeuwen woonden er hier heel erg veel.
Ick sie u vragen wie hier staat,
in witte kledy, met bleek gelaat.
En ick hoor u raden wie ick ben,
terwijl u mij eigenlyck helemaal niet kent.
Inderdaad: dit is het spook van Wynandrao,
dat hier in vol ornaat voor u staot.
En ick sal u zeggen tot uw verdriet,
ik ken u wel, maar gy mij niet.

Toen u beiden nog niet bestond,
spookte ick hier al eeuwen rond.
Men noemt mij het spook van Wynandsrao
en wyst my al eeuwen met de vinger noa.
Ik werd lang her op dit kasteel omgebracht
en spook hier sindsdien elke nacht,
want toen ick dood hier terneder viel
verloor ick myn hert maar niet myn siel.
Brave paterkes, weest niet bevreesd.
Ick heb dan wel praatjes, maar ick ben maar een geest.
Ick spook wat hier en ick spook wat daar,
maar breng daarbij niemand in gevaar.
Dus beste paterkes, wees gerust,
myn arme siel is enkel op zoek naar rust.

Pater 2
Nou best sjpoeak, auch al zeet gier doead,
veur ugge leaftied zuut gur nog best good oet.
En veur zoeaver se dat van ein sjpoeak zigge kins,
eigenlik zeet gur bes waal inne nette mins.
Ich durf ut eigenlik neet te waage.
Mèr toch, moach ich uch ut volgende vroage:
Gur sjpoeakt hie noe al ieuwe rondj,
op dizze hiestorische grondj,
woo hièl vuel gewichtigs is gebeurd;
hat gier dat auch allemoal gezeen en gehuerd?
En ich durf ut neet te zeggen, mèr ich doon ut toch:
herinnert gier uch dat allemoal nog?

Spook
U vraagt of ick weet wat hier allemaol is gebeurd,
en wat ick daarvan heb gesien en geheurd?
Heel veel mocht ick hier meemaken, brave vriend.
En u bent daarnaar benieuwd?
Ik zou zeggen, ga dan maar eens zitten hier
(wijst naar het bankje, waarop hij zonet nog zelf zat),
dan voer ick u terug in de tijd, met veel plezier.

Paters Jezuïeten.

Sfeerimpressie.

1. 1519 Adellijk huwelijk (tussen een echte 'van Bongard' en een echt 'maedje van Macherel')

Begintune van het NOS-journaal. Een bordje, met het jaartal 1519 en de tekst 'Adellijk huwelijk in de Middeleeuwen', verschijnt. Bijpassende achtergrondmuziek. De twee paters Jezuïeten gaan op het bankje zitten, leggen hun missaal -onder het bankje- op de grond en krijgen door een kelner een pilsje geserveerd.

Spook
Gy syt in het Wienandsraodse land
midden in die zestiende eeuw beland,
gy kunt dat syn (wijst) en horen bovenal
aan mynen middeleeuwsen kal.
Ick voer u mede naar een broeloft,
geliek toen hier op 't kasteel aan 't hof.
Aha, wat hoor ick bovenal:
(Het spook roept) Daar is trompetgeschal!
(Pauze, waarna -heel zacht- het geluid van een trompet).
(Het spook roept harder) Daar is trompetgeschal! (niets).
Ah, ick weet al wat die middeleeuwers remt,
die syn die geluudboxen niet gewend.
Komt, wy gaan hun betoepen
en samen knoerhard roepen.
Als ick zegh: 'Wat hoor ick bovenal?'
'Trompetgeschal' (zal aarzelend zijn).
Tja, dát hoort men niet over die velder,
dat moet veel en veel helder.
O mien Heer,
daar gaan wy weer:
wat hoor ick bovenal?
Trompetgeschal!!
(Een trompet klinkt. Deze keer luid!).
Jullie roepen is verhoord,
daar sijn sy al bie die poort.
Ah, daar zien wy hun al komen,
het bruudspaar uut ozze dromen.

Wat heb ick nu weder in mynen korf?
Ah, hohe Gäste aus Paffendorf.
Want Maria Macherel uut Wienandsrade
krijgt ridder van de Bongard als hare gade.
En die van de Bongard, zo hebben wy vernomen,
is uut ut Rynlandse Paffendorf gekomen.
Maria is de laatste telg van Macherel
en deze Duitse ridder bevalt dat wel.
Sy ist van de juiste stande
en de erfenis komt in goede handen.
(Het bruidspaar komt op, gevolgd door twee schildknapen met de Wapens van Macherel en van de Bongard).
Zegt my, o edele jonkvrouwe,
waarom wilt gy van de Bongard trouwen?

Macherel
Hy is enen echten man
geliek men selden vinden kan.
Zeg Bongardje, edele heer
houdt gy van my en miene eer?

Van de Bongard
Ach, myn Macherelleke, my dear,
ick ben van Wienandsroa en niet van Zjwier.
Ick doe u zo zere beminnen,
gelyk enen haan doet met de hinnen.
Ick hou van u mit myn herte en myn siele,
van mynen kobbe pès mynen piele.

Macherel
Bongardje, ick word verlegen van uwen praat,
gy maakt my wat paraat.
Zeg my met uwen ondeugende snoet,
vinden uwe ouders dat wel goed?

Van de Bongard
Dacht u dat ick u ben aan 't betoepen?
Wacht, ick zal ze even roepen (pakt gsm).

Spook
Wacht, gy schavuit,
gy syt de tyd wel erg ver vooruit.
(Pakt van de Bongard zijn gsm af).
Gaat gewoon naar binnen toe,
dat zegde ook al Winnitoe.

Macherel
Kom heer, geef mij enen zoen
en laten wij het als de bloempjes en de bijtjes doen.
(De twee schildknapen leggen de Wapens van Macherel en van de Bongard opzij, waarna zij tezamen een nieuw schild tonen met een afbeelding van de versmolten familiewapens van het bruidspaar. Zij lopen voor het koppel uit, dat zich -innig gearmd- terugtrekt in het kasteel).

Adellijk huwelijk.

2. 1690 Belgische asielzoekers (komst van de familie L'Ortye, naar aanleiding van een pestepidemie die in de zeventiende eeuw in deze contreien heeft huisgehouden)

Begintune van het NOS-journaal. Een bordje, met het jaartal 1690 en de tekst 'Belgische asielzoekers', verschijnt. De twee paters Jezuïeten krijgen door de kelner een pilsje geserveerd. Middeleeuwse achtergrondmuziek. Een boerenfamilie (boer, boerin en twee kinderen) komt met een kar -boordevol huisraad en enkele goed gevulde meelzakken- de binnenplaats opgereden. Baronesse van de Bongard komt vanuit het kasteel naar buiten gelopen.

Baronesse
Wat doet gy met zovelen
by my hier op het kastele?

Boerin
Voordat ick u dat sal vertellen,
wil ick mijn gezin eerst even aan u voorstellen:
Wy syn de familie van L'Ortye
en wy komen u met onze komst verblyden.
Wy kregen een brief van het Postagentschap Souren,
met de vraag of wy hier in Wienandsrade wilden komen boeren.
Want de pest heeft hier danig huisgehouden,
dus is hier leegstand in vele boerderyen ende gebouwen.
Ick heb begrepen, ook de hoeve van uw kasteel is vacant
en daarvoor emigreerden wy uut het Belgenland.

Baronesse
Beste Vrouwe, maar dat kost u aardig wat duiten,
anders kunt gy naar die hoeve fluiten.

Boerin
Weledelgeboren Vrouwe, maakt u geen zorgen,
wy kunnen wel een kapitaaltje borgen.
(Haalt een van de meelzakken van de kar af en slaat daar veelbetekenend op).

Onze laatste oogst in België was overvloedig
en dat maakt ons misschien wel wat overmoedig.
Hier heeft u een zak met geld.
(Zij zet de zak, die daarbij een rinkelend geluid maakt, voor de voeten van de baronesse).
Ick denk dat dit voldoende zal zyn, ook al heb ick het niet geteld.

Baronesse
Laat ons een contract maken voor 2.600 gulden,
dan wil ick uwen aanwezigheid wel een jaartje dulden.

Spook
(Terwijl de twee vrouwen het contract met een ganzenveer ondertekenen).
Het geslacht L'Ortye kwam aldus in Wijnandsrade aan
en sy syn daarna hier nimmer meer weggegaan.
Het bleek een kroostrijk geslacht,
dat alhier veel leven in de brouwerij heeft gebracht.
Dit geslacht bracht burgemeesters voort en een bloeiende fanfare,
zo heeft Wijnandsrade in de loop der tyden mogen ervaren.
(De Rötcher Jonge komen op, onder het spelen en zingen van het liedje 'Wienesroa, ich houd van dich').

Belgische asielzoekers.

3. 1794 De Franse tijd (het vorderen van soldaten)

Begintune van het NOS-journaal. Een bordje, met het jaartal 1794 en de tekst 'de Franse tijd', verschijnt. De twee paters Jezuïeten krijgen door de kelner opnieuw een pilsje geserveerd. Hard tromgeroffel, eerst traag, waarna steeds sneller, eindigend met een harde klap.

Spook (Ritmisch)
(Richt zich tot de twee paters).
Het - was - hier - niet - altijd - pais - en - vree.
Dit - slot - maakte – ook - ruige - tijden - mee.
Wy - syn - in - de - achttiende - eeuw - beland.
Napoleons - troepen - bezetten - het - land.
Fraternité - Egalité -
en - o ja - ook - nog - zoiets - als - Liberté,
maar - de - mensen - van - Roa - nee,
die - telden - niet - mee.
De - Fransen - zy - kwamen - en - roofden - het - geld.
Zy - heersten - in - Roa - met - grof - geweld.
Nieuwe - soldaten - die - wierven - zy - hier,
onder - de - jongens - van - Roa - en - de - jongens - van - Zjwier.
Dat - ging - niet - zachtzinnig - dat - ging - best - wel - ruig .....

(Ritmisch tromgeroffel van de schutterij, die in stramme pas de kleine binnenplaats op marcheert. De schutterij maakt een rondje over de binnenplaats, waarna de commandant zijn troepen sommeert halt te houden en hen in het gelid dirigeert. Intussen zitten twee jonge dorpelingen in boerenkiel 'gewoon' tussen het publiek. Zij worden door de commandant van de schutterij gesommeerd naar voren te komen).

Commandant
(Parodieert Napoleon. Rechterhand in zijn borstzak).
Boeren, burgers, buitenlui,
in naam van de Keizer, luistert naar mij.
U mag om mij lachen voor mijn part,
maar ik spreek hier uit naam van Bonapart.

Ik zoek hier soldaten voor zijn armée
en ik vorder Willem Emonds en Jan Budé.
Of zij willen of niet, zij moeten met mij mee.
Manschappen, ga op zoek naar die twee!
(Vier soldaten verspreiden zich onder het publiek, op zoek naar de twee jongemannen. Zij vergissen zich een paar keer, maar komen uiteindelijk terug met de twee jonge, tegenstribbelende dorpelingen).

Willem
Ich wil neet, ich wil neet! Ich hub 'S 5'.

Commandant
Jongen, hou toch je mond. Wat ben jij een oud wijf.
'S 5' is voor ons een onbekend woord,
daar hebben wij in Frankrijk nog nooit van gehoord.

Jan
Ich wil neet, ich wil neet! Ich hub contactlenzen en dan hoof-se neet op.

Commandant
Jongen, hou je mond. Toe, breuzel niet. Stop!
Kijk eens naar mijn manschappen en zoals je dan ziet:
contactlenzen die kennen wij niet.
Dus Willem en Jan, of jullie nu willen of niet,
ik sommeer jullie met ons mee te gaan,
anders laat ik jullie in de boeien slaan.
(Baronesse Augusta verschijnt. Zij schrijdt naar de commandant toe).

Baronesse
Commandant, beste commandant,
als heer en als man van stand
wil ik u vragen: laat deze jongens hier.
Wij hebben hen hard nodig, dus doe mij een plezier.
Zij moeten werken op de velden van Wijnandsrade en Zjwier.

Commandant
Vrouwe, u maakt het wel heel erg bont.
Dus ik verzoek u: hou uwen edele mond.
Laat ons begaan, anders nemen wij ook u mee,
als marketentster in onze armée.
(Enkele soldaten lopen -handenwrijvend- naar haar toe. De baronnesse rent gillend weg. De twee jonge dorpelingen blijven intussen tegenstribbelen. Zij worden in de boeien geslagen, waarna de leden van de schutterij -met het tweetal in hun midden- zich onder tromgeroffel in beweging zetten en in marstempo vertrekken. Langzaam overstemt de Marseillaise het tromgeroffel. Na de Marseillaise valt een korte stilte).

Spook (Ritmisch)
En - de - Fransen - zy - verdwenen - met - slaande - trom.
En - Willem - en - Jan - zy - kwamen - nooit - meer - weerom.

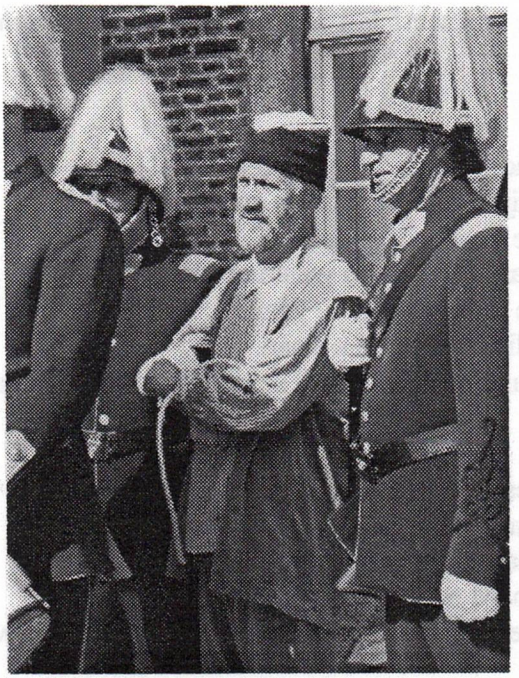

Het vorderen van soldaten.

4. 1872 Pater Eberschweiler (een wonder; het spook krijgt rust).

Begintune van het NOS-journaal, waarna klokgelui. Het spook wordt in rook gehuld. (De fakkels zijn inmiddels uit). Gregoriaanse achtergrondmuziek. Een bordje, met het jaartal 1872 en de tekst 'de Duitse paters Jezuïeten in Wijnandsrade', verschijnt. De twee paters Jezuïeten krijgen door de kelner alweer een pilsje geserveerd. Pater Eberschweiler verschijnt.

Pater Eberschweiler
(Richt zich tot het spook).
Mein lieber Hergot, was ist das für Kabaal
und was machen die Soldaten hier allemaal!
Ich bitte sie für ein wenig Ruhe hier,
sonst geh ich sofohrt suruck nach Trier!

(Richt zich tot de twee paters).
Und Bruder Henk und Bruder Sjraar,
was faulenst ihr beide dah!
Ihr soltet in Zjwier Eier einkaufen,
statdessen sitst ihr beiden hier gemütlich su saufen!
(De twee paters springen wankelend op).

Pater 1
Bitte pater Abt, sei nicht versteuhrt.
Wat vier hie alles hubbe gehuerd!
Wat vier hie alles hubbe gezeen!
Dat is neet su fassen, dat is nicht su versjteen.
Dat is mit gein pen te besjrieve,
dus vier zint toen mèr hie gebleven.
En dat erm sjpoeak, zeet mèr gerust,
dat is inne brave, hea vingt allein gein rust.

Pater 2
En veur zoeaver se dat van ein sjpoeak zigge kins,
eigenlik is ut bes waal inne nette mins.

En pater Abt, helpt-um astebleef mit un klein wonder oet ziene noead, want vier Jezuïeten weite: tovere en wondere verrichte, dat kint gier best good.
(Twee nieuwe monniken verschijnen in een drafje op de binnenplaats. Zij dragen een brancard, waarop een doodzieke pater Jezuïet is gelegen).

De voorste monnik
(Denkt kort na).
Pater abt, pater abt, onze broeder Schmidt is er slecht aan toe.
Hij is toch zo ziek, hij zegt geen 'Ba' meer of 'Boe'.
Ik smeek u in hoge nood:
red hem, anders gaat hij nog dood!

Pater Eberschweiler
Ich hab hier nog ein Flesjen Lourdeswater.
Das soll heilzaam zein für onze zieke Pater.
Geef hem hiervan sjnel maar een Glas,
dan voelt hij zich als bei Donnersjlaag weer zoals hij was.

Pater Schmidt
(Wordt bij het drinken van het Lourdeswater door zijn collega's geholpen. Hij nipt aan het flesje, schudt met zijn hoofd, staat op en loopt naar pater Eberschweiler toe).
Ik voel mij als herboren!
Uw faam gaat nooit meer verloren!
Als u nu ook nog dit spook terzijde staat,
wordt u zeker ooit nog eens zalig verklaard!

Pater Eberschweiler
(Denkt na. Kijkt kort naar het spook en richt zich tot de twee paters).
Wenn dass Gesjpenst
seine Ruhe wenst,
dan hab ich hier gans gewiss
was das Gesjpenst sjoon eine Eeuwigkeit vermist:
ein Licht in seine Fiensternis!

(Richt zich tot het spook).
Du bekomst gleich eine Lampe gesjenkt,
die dich für immer deine Ruhe brengt.
Diese Lampe ist nicht allein schön aber auch uniek
und nog mehr wie dieses Festival sjreklich antiek.
Diese Lampe wahr eine Eeuwigkeit versjwunden
und ist jetst wieder suruck gefunden.
Sie ist repariert durch Herr van Oppen, unser Meisterschmit,
der hier sjwiesjen die Leute sitst.
(Richt zich tot het publiek).
Herr van Oppen, darf ich sie fragen
die Lampe nach vorne su tragen.
(De heer van Oppen komt naar voren, toont de lamp aan pater Eberschweiler, het spook en aan het publiek, waarna hij de lamp aan het spook overhandigt).

Pater Eberschweiler
Hier hast du mit diese lampe deine Ruh.
En mijn paters komen weer aan hun rust en aan het brevieren toe!

Spook
(Neemt de lamp aan).
Ick ken deze lampe uit vroeger eeuwen
en ick zou het van vreugde wel uit willen schreeuwen.
Lang her is zy verloren gegaan
en dat heeft myne zielerust geen goed gedaan.
Nu heb ick weer een licht in de duisternis,
dat ick al die tyd zo heb gemist.
Nu heb ick rust, nu heb ick vree.
Ick zeg u allen vaarwel. Tabee!

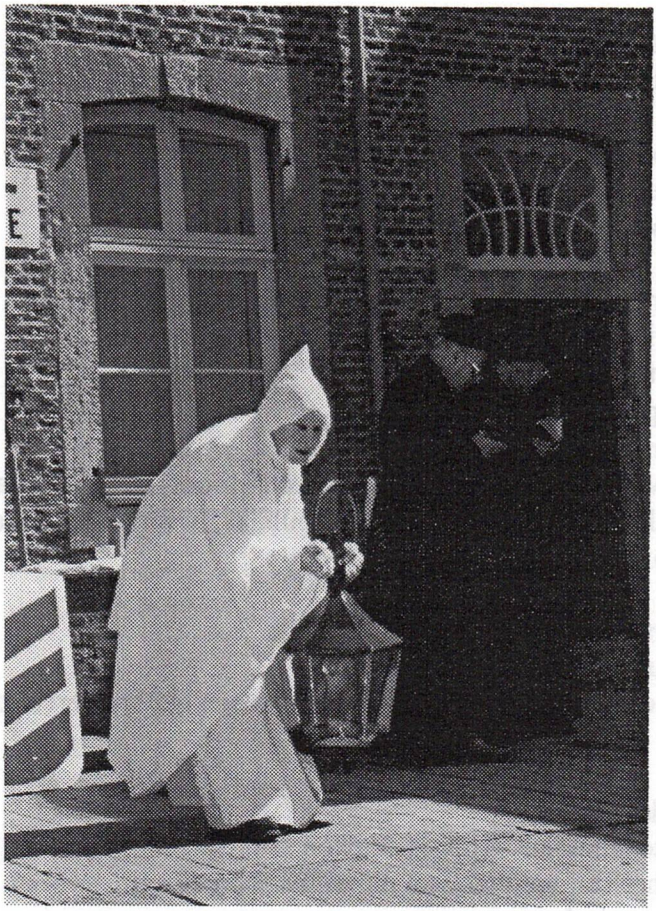

Het spook vindt rust.

Gregoriaanse achtergrondmuziek. Het spook verdwijnt met zijn lamp in de richting van de Motte. Klokgelui. Pater Eberschweiler ontneemt de twee paters hun laatste pilsje en zet de twee glazen -onder het bankje- op de grond. Hij raapt hun missalen van de grond op en overhandigt deze aan de twee paters, waarna het gezelschap monniken zich -brevierend- terugtrekt in het kasteel.

Colla Bemelmans
Jack Jetten
Wiel Oehlen

Boekbesprekingen

Geschiedenis van het Kasteel Wijnandsrade (Tweede herziene en aangevulde druk)

In 1994 verscheen 'Geschiedenis van het Kasteel Wijnandsrade', een toegankelijk en fraai verzorgd boekwerk waarin de schrijver E.H. (Eppo) Brongers zijn lezers bij de hand neemt voor een nadere kennismaking met het kasteel van Wijnandsrade. Het boek verscheen naar aanleiding van een ingrijpende renovatie van het kasteel, die in de loop van de jaren negentig werd doorgevoerd.
In een recensie in Bulletin nummer 15 (oktober 1994) werd de inhoud van het boek als volgt samengevat: '*In een heldere stijl gaat Eppo Brongers in deze publicatie onder andere in op de bouwgeschiedenis van het kasteel, de ridders en baronnen die het in de loop der eeuwen hebben bewoond en de kasteelbezitters na 1916. Vele kwalitatief hoogwaardige foto's van amateur-fotograaf Jan Jansen ondersteunen de tekst en leggen de huidige restauratie-werkzaamheden vast. Tevens is de stamboom van de Heren van Wijnandsrade in deze uitgave opgenomen'.*

De inmiddels volledig afgeronde restauratie van het kasteel alsmede nieuwe gegevens uit voortgezet onderzoek, dat door Eppo Brongers is verricht, heeft onlangs geleid tot een tweede, herziene druk. Jan Jansen heeft deze herdruk aangegrepen om een vijftiental van zijn foto's te vernieuwen.
Met het aanbrengen van de met dat onderzoek samenhangende aanvullingen en correcties is het Eppo Brongers gelukt zowel de historische kennis omtrent het kasteel en zijn bewoners als de bezienswaardigheid van dit eeuwenoude gebouw verder te verhogen.

'Geschiedenis van het Kasteel Wijnandsrade' is een uitgave van de Stichting tot Behoud van Kasteel Wijnandsrade, ISBN 90-9007177-6, verkoopprijs fl. 15,- (te bestellen bij voornoemde Stichting dan wel via het secretariaat van de Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade).

Beelden van Nuth
(Tweede, herziene druk van de kunstcatalogus van de gemeente Nuth)

Enkele maanden geleden verscheen een volledig herziene uitgave van de kunstcatalogus van de gemeente Nuth; een luxueus verzorgde bundeling met een representatief overzicht van het plaatselijke openbare kunstbezit (waarin ook veel aandacht wordt besteed aan de openbare kunstuitingen op het grondgebied van Wijnandsrade).

De publiekspresentatie van deze catalogus leidde in het Limburgs Dagblad tot het navolgende lovende verslag:
'Nuth brengt kunstwerken in boek keurig in 'beeld'. *'Kunst is een onderwerp dat vaak niet begrepen wordt. Het is mij te simpel als mensen roepen dat je voor het geld dat voor kunstwerken wordt uitgegeven veel beter iets anders kunt doen. Kunst hoort in een openbare ruimte'. Deze opmerking maakte burgemeester Sjraar Cox van Nuth gisteren bij de presentatie van het boekwerkje 'Beelden van Nuth'. Het is een verbeterde uitgave van de catalogus openbare kunstwerken in de gemeente Nuth, die in 1998 werd samengesteld. Bernard Grothues uit Hoensbroek, bekend om zijn chronogrammen en het uitgeven van tal van genealogieën en gedenkboeken, zorgde voor de tekst bij de kunstwerken. Grothues heeft met de meeste kunstenaars een persoonlijk gesprek gehad, waadoor hij het idee achter het kunstwerk goed kon omschrijven. In het boekwerk staan alle kunstwerken*[8] *afgebeeld die in openbare ruimten in Nuth te zien zijn. De foto's zijn gemaakt door amateur-fotograaf Jan Jansen uit Nuth. Hij is onder meer de beheerder van het foto-archief van de Heemkundevereniging van Wijnandsrade, waarvan hij mede-oprichter en voorzitter is. De beelden van Nuth spreken voor zich', aldus Cox. 'Veel bewoners van onze gemeente zijn zelf niet altijd op de hoogte van de schoonheid die wij bezitten en de achtergrond daarvan. Kunst draagt bij aan een goed woon- en leefklimaat. Velen weten niet welk kapitaal wij in handen hebben'(.....).*

[8] bijna alle (Red.).

'Beelden van Nuth, Kijk op kunst in de gemeente Nuth', ISBN 90-802858-5-4, verkoopprijs fl. 15,- (verkrijgbaar op het gemeentehuis van Nuth).

De redactie

Een van de afbeeldingen uit de kunstcatalogus van de gemeente Nuth.

De mist laat
een eerste steek vallen.

Zwaar loeiend
tekent het vee
protest aan.

Het lijkt of de ochtend
de dag vreest.

Het duurt lang
eer een mus korrels pikt
van de binnenplaats.

Wiel Oehlen

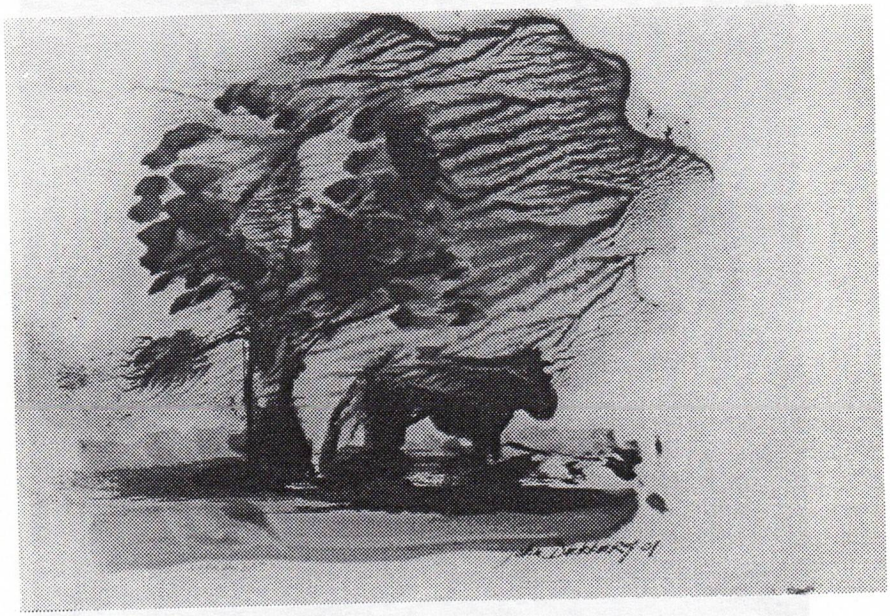

John Dekkers
1396

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade
Opgericht op 22 december 1981,
als 'Stichting Vrienden van Wijnandsrade',
in 1994 omgezet in een Heemkundevereniging.
Rekeningnummer voor uw contributie en donaties 13.77.36.371,
ten name van Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade,
Swier 39, 6363 CK Wijnandsrade.

Dagelijks bestuur

Voorzitter	Jan Jansen (045 - 524 26 96)
Vice-voorzitter	Math Marell (045 - 524 17 05)
Secretaris	Wiel Oehlen (045 - 524 48 98)
Tweede secretaris	Jack Jetten (045 - 524 11 35)
Penningmeester	Henk van Malkenhorst (045 - 524 23 44)
Ledenadministratie	Zef Meessen (045 - 524 35 79)

Algemeen bestuur
Theo Bindels (045 - 524 30 08)
Tonie Bloebaum-Habets (045 - 524 41 32)
Tiny Kickken-Senden (045 - 524 33 14)
Ria Marell (045 - 5245167)
Theo Opfergelt (045 - 524 17 18)
Hub Ritzen (045 - 524 41 04)
Jan van der Zee (045 - 524 43 00)

Ere-voorzitter
F.H.C. Cortenraad, oud-burgemeester van Wijnandsrade

Ere-leden
E.F.M. Coenen-Vaessen, oud-burgemeester van Nuth
Dr. M.J.M. Bless, geoloog
(+) Gert Blom, directeur bureau Haskoning, Wijnandsrade
(+) Fons Erens, schrijver
(+) E.M. van Loo, wijlen-burgemeester van Wijnandsrade
Mr. C.G.J. Rutten, oud-burgemeester van Nuth
(+) C.J.M. Snijders, wijlen-burgemeester van Wijnandsrade
A.J.M.G. Teheux, oud-burgemeester van Wijnandsrade
(+) J.E.M. Zinken, wijlen-pastoor van Wijnandsrade